

วิเคราะห์และตีความข้อมูล

ผลการวิจัยในบทที่ 3 เรื่องการจัดระเบียบสังคมของหมู่บ้าน พบว่า ตัวแปรทางด้านสังคม แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ไปทำงานในตะวันออกกลาง ส่วนมากอยู่ในช่วงชั้นสังคมเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรด้านเศรษฐกิจ พบว่า บางตัวแปรที่แสดงให้เห็นความแตกต่างทางช่วงชั้นสังคม ระหว่างผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ฯ เช่น รัศมี รายได้ และสิ่งของเครื่องใช้ โดยพบว่า ผู้มีประสบการณ์ฯ อยู่ในช่วงชั้นสังคมสูงกว่าผู้ไม่มีประสบการณ์ฯ

แต่ในบทนี้จะวิเคราะห์ถึง อัตราร้อยของผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่ร่วมในสถานภาพทางเศรษฐกิจเดียวกัน โดยแยกตามตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจที่มี 3 ตัวแปรคือ รัศมี รายได้ อาชีพ และสิ่งของเครื่องใช้ และเพื่อให้เห็นชัดเจนขึ้นทำให้แบ่งเป็นช่วงชั้นสูงและช่วงชั้นต่ำ

การกำหนดช่วงชั้นสังคมเป็น 2 ระดับ (สูง-ต่ำ) พิจารณาจากเกณฑ์การจัดช่วงชั้น 5 ช่วงชั้นในบทที่ 3 มาปรับให้เหมาะสมในการวิเคราะห์ คือ ระดับช่วงชั้นสูง ประกอบด้วย ช่วงชั้นสูง ช่วงชั้นกลางค่อนข้างสูง และช่วงชั้นกลาง ระดับช่วงชั้นต่ำ ประกอบด้วย ช่วงชั้นกลางค่อนข้างต่ำ และช่วงชั้นต่ำ

ในการวิเคราะห์อัตราร้อยของผู้ที่อยู่ร่วมในสถานภาพทางสังคมเดียวกันก็ใช้เกณฑ์ในทำนองเดียวกันกับทางด้านเศรษฐกิจนั่นเอง

เกณฑ์การจัดกลุ่มผู้ที่อยู่ร่วมสถานภาพทางเศรษฐกิจ (คูตารางที่ 22)

1. ประเภทอาชีพ

ระดับสูง ประกอบด้วย อาชีพรับราชการ เกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป
ระดับต่ำ ประกอบด้วย อาชีพค้าขาย/บริการ และรับจ้างงานเกษตร

2. รัศมีรายได้

ระดับสูง ประกอบด้วย ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-70,000 บาท/ปี ขึ้นไป

ระดับต่ำ ประกอบด้วย ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/ปี

3. สิ่งของเครื่องใช้

ระดับสูง ประกอบด้วย ผู้ที่มีสิ่งของเครื่องใช้ในช่วงคะแนน 86-213 มีสิ่งของดังต่อไปนี้ นาฬิกาแขวน โทรทัศน์สี เครื่องสูบน้ำใช้ในบ้าน สเตอริโอ เครื่องเล่น วีซีโอ เต้าแกส รถปิกอัพ และรถส่วนตัว รวมทั้งสิ่งของทั้งหมดของช่วงชั้นต่ำ

ระดับต่ำ ประกอบด้วย ผู้ที่มีสิ่งของเครื่องใช้ในช่วงคะแนน 0-85 มีสิ่งของดังต่อไปนี้ หักลม เตารีดไฟฟ้า รถจักรยาน วิทย์ทรานซิสเตอร์ หม้อหุงข้าว โทรทัศน์ขาวดำ เครื่องเล่นวิทยุเทปคลาสเซท แก้วรับ-แขก ตู้เย็น รถจักรยานยนต์ จักรเย็บผ้า เต้าไฟฟ้า กล้องถ่ายรูป

เกณฑ์การจัดกลุ่มผู้ที่อยู่ร่วมสถานภาพทางสังคม (คูตารางที่ 23)

1. ระดับการศึกษา

ระดับสูง ประกอบด้วย ผู้ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปลาย-ปริญญาตรีและสูงกว่า

ระดับต่ำ ประกอบด้วย ผู้ที่จบการศึกษาชั้น ป.4 - ไม่มีการศึกษา

2. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ระดับสูง ประกอบด้วย ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของหมู่บ้าน 4-8 กลุ่ม

ระดับต่ำ ประกอบด้วย ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของหมู่บ้าน 0-3 กลุ่ม

ตารางที่ 22 แสดงการจัดกลุ่มช่วงชั้นทางสถานภาพเศรษฐกิจ แยกตามตัวแปรแต่ละด้าน

ช่วงชั้นทางสังคม	ผู้มีประสบการณ์ฯ	ผู้ไม่มีประสบการณ์ฯ	รวม
ระดับรายได้			
ช่วงชั้นสูง	36.1(44)	27.9(34)	63.9(78)
ช่วงชั้นต่ำ	9.8(12)	19.7(24)	29.5(36)
ไม่เข้าข่าย	4.1(5)	2.5(3)	6.6(8)
รวม	50.0(61)	50.0(61)	100.0(122)
อาชีพ			
ช่วงชั้นสูง	24.6(30)	31.2(38)	55.7(68)
ช่วงชั้นต่ำ	2.5(3)	17.2(21)	19.7(24)
ไม่เข้าข่าย	22.9(28)	1.6(2)	24.6(30)
รวม	50.0(61)	50.0(61)	100.0(122)
สิ่งของเครื่องใช้			
ช่วงชั้นสูง	11.5(14)	9.8(12)	21.3(26)
ช่วงชั้นต่ำ	38.5(47)	40.2(49)	78.7(96)
รวม	50.0(61)	50.0(61)	100.0(122)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 แสดงการจัดกลุ่มช่วง ชั้นทางสถานภาพทางสังคมแยกตามตัวแปรแต่ละด้าน

ช่วงชั้นทางสังคม	ผู้มีประสบการณ์	ผู้ไม่มีประสบการณ์	รวม
ระดับการศึกษา			
ช่วงชั้นสูง	14.8(18)	9.0(11)	23.8(29)
ช่วงชั้นต่ำ	35.3(43)	41.0(50)	76.2(93)
รวม	50.0(61)	50.0(61)	100.0(122)
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม			
ช่วงชั้นสูง	14.8(18)	18.8(23)	33.6(41)
ช่วงชั้นต่ำ	35.3(43)	31.2(38)	66.4(81)
รวม	50.0(61)	50.0(61)	100.0(122)

การวิเคราะห์การจัดช่วงชั้นทางสังคมของหมู่บ้านพิจารณาจากเกณฑ์ด้านเศรษฐกิจพบว่า ทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ มีจำนวนมากที่มีระดับรายได้และประเภทอาชีพ ในช่วงชั้นสูง แต่มีสิ่งของเครื่องใช้ฯ ในช่วงชั้นต่ำร้อยละ 26.2 (นั่นคือมีระดับรายได้เฉลี่ยประมาณปีละ 10,000 บาทขึ้นไป ประกอบอาชีพทางรับจ้างงานทั่วไป เกษตรกรรม และรับราชการ หรือพนักงานของหน่วยราชการ มีสิ่งของเครื่องใช้ฯ ระหว่างคะแนน 86-213) โดยแยกเป็นผู้มีประสบการณ์ ร้อยละ 13.9 และผู้ไม่มีประสบการณ์ ร้อยละ 12.3 และที่พบรองลงมาคือ ทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ มีรายได้ระดับต่ำ และมีสิ่งของเครื่องใช้ฯ ระดับต่ำ แต่ประกอบอาชีพในระดับสูงร้อยละ 18.0 แยกเป็นผู้มีประสบการณ์ ร้อยละ 5.7 และผู้ไม่มีประสบการณ์ ร้อยละ 12.3 นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ที่อยู่ในช่วงชั้นสูงทั้ง 3 ตัวแปร (ระดับรายได้ การประกอบอาชีพ และสิ่งของเครื่องใช้) ร้อยละ 4.9 โดยแยกเป็นผู้มีประสบการณ์ ร้อยละ 1.6 เท่านั้น และผู้ไม่มีประสบการณ์ ร้อยละ 3.3 แต่พบว่า ผู้ที่อยู่ในช่วงชั้นต่ำทั้ง 3 ตัวแปร มีเพียงร้อยละ 4.1 ซึ่งจะพบเฉพาะผู้ไม่มีประสบการณ์ ไม่พบในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ (ดูตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 แสดงการจํากัดกลุ่มผู้ที่อยู่ร่วมสถานภาพเศรษฐกิจเดียวกัน ระหว่างผู้มี - ไม่มีประสบการณ์ฯ

ระดับ รายได้	ผู้มีประสบการณ์					ผู้ไม่มีประสบการณ์					รวม
	อาชีพ					อาชีพ					
	สูง		ต่ำ		ไม่เข้าข่าย	สูง		ต่ำ		ไม่เข้าข่าย	
	เครื่องใช้		เครื่องใช้			เครื่องใช้		เครื่องใช้			
	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ			
สูง	1.6(2)	13.8(17)	0.8(1)	1.6(2)	-	3.3(4)	12.3(15)	4.9(6)	8.2(10)	-	46.7(57)
ต่ำ	3.3(4)	5.7(7)	-	-	-	0.8(1)	12.3(15)	-	4.1(5)	-	26.2(32)
ไม่เข้า ข่าย	-	-	-	-	23.0(28)	-	-	-	-	4.1(5)	27.1(33)
รวม	4.9(6)	19.7(24)	0.8(1)	1.6(2)	23.0(28)	4.1(5)	24.6(30)	4.9(6)	12.3(15)	4.1(5)	100.0(122)

จากตารางข้างบนนี้ จะพบว่า การกำหนดช่วงชั้นทางสังคมในระดัสูงจาก สถานภาพทางเศรษฐกิจ จะมีเพียงประเภทอาชีพ และระดับรายได้ เท่านั้น แต่ในด้าน สิ่งของเครื่องใช้ฯ ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นข้อมูลที่พบมากที่สุด ต่างจากกลุ่มที่มี สถานภาพทางเศรษฐกิจ ทั้ง 3 ตัวแปร อยู่ในช่วงชั้นสูง-ต่ำ พบเพียงร้อยละ 4.9 และ 4.1 ตามลำดับเท่านั้น อธิบายได้ว่า การที่คะแนนสิ่งของเครื่องใช้ฯ ถัดจากจำนวนความ ดีของสิ่งของเครื่องใช้ฯ แต่ละประเภทแล้วให้คะแนนตามความดีที่มีมากจะได้รับคะแนนน้อย แต่ความดีน้อยให้คะแนนมาก ดังนั้นสิ่งของเครื่องใช้ฯ ของประชากรตัวอย่างแต่ละคน ถัด จากคะแนนสิ่งของที่มีไว้ครอบครอง ไม่ได้คิดจากราคาของสิ่งของเครื่องใช้ฯ จึงทำให้สิ่ง ของบางอย่างแม้จะมีราคาแพง แต่เมื่อประชากรส่วนมากมีไว้ครอบครองก็ถือว่าเป็นสิ่งของ ที่มีคะแนนน้อย เช่น พัดลม เตารีดไฟฟ้า รถจักรยาน วิทยุทรานซิสเตอร์ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า โทรทัศน์ขาวดำ เครื่องเล่นวิทยุเทปคลาสเซท แก้วรับแขก ตู้เย็น รถจักรยานยนต์ จักร- เย็บผ้า เต้าไฟฟ้า และกล้องถ่ายรูป สิ่งเหล่านี้จึงถือว่าเป็นสิ่งของเครื่องใช้ฯ ในระดับต่ำ ดังนั้นจะเห็นว่าสิ่งของบางสิ่งเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือย ราคาแพง ความสามารถในการซื้อของคนใน ชนบทน้อยมาก เช่น กล้องถ่ายรูป หรือตู้เย็น แต่หมู่บ้านนี้ทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ฯ ต่าง มีสิ่งของเหล่านี้จำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์ฯ แต่กระนั้นก็สิ่งเหล่านี้ใน การวิจัยครั้งนี้จึงถือว่าเป็นสิ่งของเครื่องใช้ฯ ที่อยู่ในช่วงชั้นที่ต่ำ

สิ่งของเหล่านี้มีจำนวนมากโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่ไปทำงานในตะวันออกกลาง เพราะนำเงินรายได้ที่ได้รับจากการไปทำงานฯ มาใช้จ่ายค่านี้นั้นมาก ซึ่งสิ่งของเหล่านี้ แสดงลักษณะภายนอกให้สมาชิกในสังคมทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่คึกคักกว่าก่อนไป ทำงานฯ และสิ่งของที่ซื้อมากคือเครื่องใช้ฯ ไฟฟ้า ซึ่งเห็นว่าเป็นเครื่องใช้ฯ ที่ผู้มีเงินจึง สามารถซื้อหามาใช้ได้ ดังนั้นเมื่อเขาได้รับเงินจากการไปทำงานมากขึ้นกว่าที่เคยทำงาน อยู่ในเมืองไทย จึงซื้อสิ่งของเหล่านี้กลับมาใช้ในหมู่บ้าน จึงทำให้จำนวนสิ่งของเหล่านี้มี เป็นจำนวนมาก แต่มีคะแนนสิ่งของเครื่องใช้ฯ ที่นำมาคิดคำนวณในการจัดช่วงชั้นทางสังคม อยู่ในระดับต่ำ

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นนี้ แสดงถึงภาพการจัดช่วงชั้นทางสังคมของกลุ่มประชากร ตัวอย่างของหมู่บ้านที่มีประชากรไปทำงานในตะวันออกกลาง ส่วนมากทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ฯ

มีระดับรายได้และประเภทอาชีพอยู่ในช่วงชั้นสูง แต่มีสิ่งของเครื่องใช้ฯ อยู่ในช่วงชั้นต่ำ ซึ่งประชากรทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันในเรื่องช่วงชั้นทางสังคม นั่นคือ ส่วนมากอยู่ในช่วงชั้นทางสังคมเดียวกันเมื่อพิจารณาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชากร

การวิเคราะห์การจัดช่วงชั้นทางสังคมพิจารณาจากเกณฑ์ด้านสังคม พบว่า ทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ฯ ต่างอยู่ในช่วงชั้นทางสังคมในระดับต่ำ ร้อยละ 49.2 โดยทั้ง 2 กลุ่มเท่า ๆ กัน คือ ร้อยละ 24.6 และช่วงชั้นที่พบรองลงมาคือ ระดับการศึกษาต่ำ แต่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมฯ ระดับสูงร้อยละ 27.1 โดยผู้ที่มีประสบการณ์ฯ ร้อยละ 10.7 ผู้ไม่มีประสบการณ์ฯ ร้อยละ 16.4 แต่ผู้ที่อยู่ในช่วงชั้นทางสังคมระดับสูงร้อยละ 6.6 โดยผู้ที่มีประสบการณ์ฯ ร้อยละ 4.1 ผู้ไม่มีประสบการณ์ฯ ร้อยละ 2.5 (ดูตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 แสดงการจัดช่วงชั้นทางสังคมของหมู่บ้าน พิจารณาจากสถานภาพทางสังคม ทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์

สมาชิก การศึกษา	ผู้มีประสบการณ์		ผู้ไม่มีประสบการณ์		รวม
	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	
สูง	4.1(5)	10.7(13)	2.5(3)	6.6(8)	23.8(29)
ต่ำ	10.7(13)	24.6(30)	16.4(20)	24.6(30)	76.2(93)
รวม	14.8(18)	35.3(43)	18.8(23)	31.2(38)	100.0(122)

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นการกำหนดช่วงชั้นทางสังคมของหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากสถานภาพทางสังคมว่า ส่วนมากทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ฯ ต่างอยู่ในช่วงชั้นทางสังคมระดับต่ำ นั่นคือ เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำ และเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมระดับต่ำด้วย อาจเนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำส่วนมากจะให้ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ ทำมาหาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าจะเสียสละเวลาเพื่อกิจกรรมของหมู่บ้าน หรือการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมฯ เพื่อให้ผู้อื่นในสังคมยอมรับฐานะความเป็นอยู่หรือความมีเกียรติของตนเอง ตลอดจนลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนชนบทการปะทะสังสรร (interaction)

ระหว่างสมาชิกเป็นแบบไม่เป็นทางการ การคบหาสมาคมเป็นแบบหน้าต่อหน้า (face of face) จึงทำให้สมาชิกของหมู่บ้านทราบถึงสถานภาพบทบาทและวิถีการดำเนินชีวิต (status and life - styles) ของเพื่อนบ้านไม่จำเป็นต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกทางสังคมฯ ปกติชาวบ้านเมื่อมีเทศกาลงานบุญของหมู่บ้าน ก็จะพบปะสังสรรค์กันเป็นประจำ และในยามว่างจากงานประจำก็จะมีการพบปะพูดคุยกันระหว่างเพื่อนบ้าน ซึ่งต่างจากสังคมเมืองที่มีแบบแผนการดำเนินชีวิตต่างจากชนบท ส่วนมากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมเป็นแบบเป็นทางการ ไม่ใกล้ชิดต่างคนต่างอยู่ ดังนั้นทำให้สมาชิกในสังคมจำเป็นต้องเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมที่แสดงให้สมาชิกในสังคมนั้นถึงช่วงชั้นของบุคคล โดยที่ผู้ที่อยู่ในช่วงชั้นเดียวกันก็จะเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน

แต่สำหรับข้อมูลที่พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ แต่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมระดับสูงมากกว่าข้อมูลผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงและเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมระดับสูงด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ที่จบการศึกษาระดับสูงในหมู่บ้านนี้มีน้อยมาก ส่วนมากคนในหมู่บ้านเมื่อจบการศึกษาระดับสูง มักออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้านส่วนมากจบการศึกษาระดับต่ำ ทำงานในภาคเกษตรกรรม ผู้ที่ได้รับการไว้วางใจจากสมาชิกส่วนมากของสังคมให้ดำรงตำแหน่งที่มีเกียรติของหมู่บ้าน เช่น กรรมการหมู่บ้าน กรรมการวัด กรรมการการศึกษา ฯลฯ ซึ่งกลุ่มทางสังคมของหมู่บ้าน ไม่จำเป็นต้องกำหนดวุฒิทางการศึกษาสูงมาก ส่วนมากเป็นผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา 4 อ่านออกเขียนได้ และสามารถติดต่อกับหน่วยงานราชการได้ แต่ตำแหน่งเหล่านั้นไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงิน ดังนั้นผู้ที่รับตำแหน่งต่างๆ ทางสังคม ชาวบ้านจึงถือว่าเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและตำแหน่งทางสังคมที่มีเกียรติเหล่านั้นมีไม่มากนัก จึงทำให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ที่มีเกียรติของหมู่บ้าน ถึงแม้จะมีระดับการศึกษาระดับต่ำก็ตาม

นอกจากนั้นจะวิเคราะห์การเลื่อนชั้นทางสังคมของผู้มีประสบการณ์ฯ โดยพิจารณาจากตัวแปรทั้ง 3 ตัวร่วมกัน คือ การเปลี่ยนอาชีพ การมีสิ่งของเครื่องใช้ฯ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมฯ ในลักษณะของการเลื่อนชั้นทางสังคมในแนวกิ่ง และแนวนอน ดังตารางที่ 26

ตาราง 26 แสดงการเลื่อนชั้นทางสังคมของผู้มีประสบการณ์ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว

สมาชิก กลุ่ม	เปลี่ยนอาชีพ									ไม่เปลี่ยน			รวม
	ดีขึ้น			เท่าเดิม			ลดลง			สิ่งของ			
	สิ่งของ			สิ่งของ			สิ่งของ						
	มากขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	มากขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	มากขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	มากขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	
มากขึ้น	-	2.5(1)	2.5(1)	-	-	-	5.1(2)	2.5(1)	-	-	-	-	12.8(5)
เท่าเดิม	7.7(3)	12.8(5)	2.5(1)	5.1(2)	17.9(7)	-	2.5(1)	10.2(5)	-	5.1(2)	-	2.5(1)	66.7(26)
ลดลง	-	-	-	2.5(1)	-	-	2.5(1)	7.7(3)	-	-	2.5(1)	-	15.4(6)
ไม่ตอบ	-	-	-	5.1(2)	-	-	-	-	-	-	-	-	5.1(2)
รวม	7.7(3)	15.3(6)	5.1(2)	12.8(5)	17.9(7)	-	10.2(5)	20.5(8)	-	5.1(2)	2.5(1)	2.5(1)	100.0(39)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์การเคลื่อนขึ้นทางสังคมของผู้มีประสบการณ์ฯ ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน โดยพิจารณาตัวแปรทั้ง 3 ตัวร่วมกัน (การเปลี่ยนอาชีพ สิ่งของเครื่องใช้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม) พบว่า ข้อมูลที่พบส่วนมากคือ ผู้ที่กลับจากการทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้าน แล้วเปลี่ยนอาชีพ มีสิ่งของเครื่องใช้ และเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมในลักษณะที่ไม่ต่างจากก่อนไปทำงาน ร้อยละ 17.9 (ดูตารางที่ 26) กล่าวคือ การเคลื่อนขึ้นทางสังคมของผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านส่วนมากเปลี่ยนอาชีพจากที่เคยทำก่อนไปทำงาน ในลักษณะของการประกอบอาชีพรองเพิ่มขึ้น แต่ไม่ทำให้เกิดการลงทุนในด้านการประกอบการ หรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพ มีสิ่งของเครื่องใช้มากขึ้นกว่าก่อนไปทำงานแต่ก็ไม่สามารถแสดงให้เห็นการเคลื่อนขึ้นให้สูงกว่าเดิม ส่วนมากอยู่ในช่วงชั้นเดิมไม่ต่างจากก่อนไปทำงาน และเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมไม่ต่างจากก่อนไปทำงาน นั่นคือ การเคลื่อนขึ้นทางสังคมของผู้ที่กลับจากการทำงานฯ เป็นการเคลื่อนขึ้นทางสังคมในแนวนอน (horizontal mobility)

การเปลี่ยนแปลงในด้านการประกอบอาชีพในช่วงชั้นสูงนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ทุนในการดำเนินกิจการประกอบการที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ มีความชำนาญเฉพาะด้าน ในสังคมปัจจุบันมักใช้วุฒิทางการศึกษามากำหนด หรือเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้นอาชีพที่อยู่ในช่วงชั้นสูงหรืออาชีพที่มีเกียรติมักจะเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับสูง (Broom, Selznick, 1968 : 153 - 187) นอกจากนั้นผู้ที่ประกอบอาชีพในช่วงชั้นสูงมักเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมเพื่อแสดงช่วงชั้นของบุคคลนั้น ให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกทั่วไป

แต่ผู้ที่กลับจากการทำงานฯ ส่วนมากเป็นผู้จบการศึกษาระดับ ป.4 มีความชำนาญในการเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป มากกว่าการเป็นเจ้าของกิจการ นอกจากนั้นผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบชนบทหรือสังคมเกษตรกรรม ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านเป็นแบบใกล้ชิดกัน ทำให้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมเป็นอย่างดี ไม่จำเป็นต้องเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แสดงถึงสถานภาพของบุคคลนั้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การจัดระเบียบสังคมของชุมชนที่มีประชากรไปทำงานในตะวันออกกลาง ทั้งผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ ต่างอยู่ในช่วงชั้นสังคมเดียวกันเป็นส่วนมาก และ

ผู้ที่กลับจากการทำงานฯ ส่วนมากเลื่อนชั้นทางสังคมในแนวนอน จึงทำให้สามารถตอบปฏิเสธ
สมมติฐานการวิจัยครั้งที่ตั้งไว้ว่า

"ประชากรผู้ที่มีประสบการณ์ไปทำงานในตะวันออกเฉียงกลาง จะได้รับสถานภาพทาง
เศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าประชากรที่ไม่มีประสบการณ์ฯ"

จากการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ มีความหมายว่า การที่ประชากรใน
หมู่บ้านไปทำงานในตะวันออกเฉียงกลาง ไม่สามารถเลื่อนชั้นทางสังคมแนวกิ่งแบบเลื่อนสูงขึ้น
เพื่อเปลี่ยนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมให้สูงกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ฯ นั่นคือ การที่
ประชากรไปทำงานในตะวันออกเฉียงกลาง เป้าหมายเพิ่มที่จะหารายได้จากการทำงาน ซึ่งการ
ทำงานในตะวันออกเฉียงกลางได้รับค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าในประเทศไทย งานที่ชาวบ้านส่วน
มากเดินทางไปทำงานฯ คือ รับจ้างทั่วไปประเภทช่างฝีมือและกรรมกร จัดว่าเป็นแรงงาน
ไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือส่วนมาก เป็นผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 ดังนั้นเมื่อไปทำงานฯ ก็
จะส่งเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ มาให้ครอบครัว เมื่อเขากลับจากการทำงานฯ มาอยู่
ในหมู่บ้านก็จะมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หรือเกษตรกรรม เพราะอาชีพเหล่านี้ไม่จำเป็นต้อง
ใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน และความรู้ในการดำเนินงานมากนัก ดังนั้นเมื่อเขากลับมา
ดำรงตำแหน่งอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้างทั่วไป ซึ่งสังคมหมู่บ้านมองว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ
หรือสำคัญต่อหมู่บ้านน้อยกว่าอาชีพที่ใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งการที่ผู้ที่มีประสบการณ์ฯ กลับ
มาทำงานในหมู่บ้านก็มีข้อจำกัดในเรื่องวุฒิความรู้การศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ไม่สามารถเข้าคำ-
รงตำแหน่งงานหรืออาชีพที่กำหนดวุฒิทางการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกคนเข้าสู่ตำแหน่ง
จึงทำให้ผู้ที่มีประสบการณ์ฯ เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านจำเป็นต้องประกอบอาชีพเดิมที่เคยทำก่อน
ไปทำงานฯ หรืออาจเปลี่ยนอาชีพ แต่เป็นการเปลี่ยนอาชีพที่อยู่ในช่วงชั้นทางสังคมเกี่ยวกับ
เมื่อก่อนไปทำงานฯ

เมื่อพิจารณาการจัดระเบียบทางสังคมของหมู่บ้านในด้านการจำแนกความแตกต่าง
ทางสังคม (social differentiation) ซึ่งพิจารณาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจและ
สังคมของประชากรในหมู่บ้าน ระหว่างผู้มี-ไม่มีประสบการณ์ฯ ผลจากการวิจัยพบว่า ทั้งผู้
มี-ไม่มีประสบการณ์ฯ ต่างอยู่ในช่วงชั้นทางสังคมเดียวกัน นั่นคือ ส่วนมากสถานภาพทาง
เศรษฐกิจอยู่ในช่วงชั้นสูง สถานภาพทางสังคมในช่วงชั้นต่ำและสำหรับผู้ที่มีประสบการณ์ฯ มี
การเลื่อนชั้นทางสังคมในแนวนอน นั่นคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงช่วงก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อ

กลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว แต่ไม่ทำให้สถานภาพหรือบทบาททางสังคมเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สูงขึ้นหรือต่ำลงกว่าก่อนไม่ทำงานฯ ย่อมแสดงให้เห็นว่าการที่มีประชากรไปทำงานใน-
 ตะวันออกกลาง ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นกว่าก่อนไปทำงานฯ โดยเฉพาะด้าน
 การมีสิ่งของเครื่องใช้ฯ เพิ่มมากขึ้น แต่อยู่ในช่วงชั้นที่ไม่แตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้มีประสบการณ์ฯ
 นอกจากนั้นสิ่งของเครื่องใช้ฯ เป็นลักษณะภายนอกที่แสดงถึงฐานะของบุคคลที่สมาชิกของ-
 สังคมนั้นยอมรับ และสิ่งของเครื่องใช้ฯ เป็นสิ่งที่หามาได้จากการใช้จ่ายเงิน เพื่อซื้อสิ่ง-
 เหล่านี้มาครอบครอง เงินที่นำมาซื้อสิ่งของเหล่านี้ได้มาจากการที่ประชากรไปทำงานฯ
 นั้นเอง

แต่เมื่อดูช่วงชั้นทางสังคมจากสถานภาพทางสังคมส่วนมากผู้มี - ไม่มีประสบการณ์ฯ
 อยู่ในช่วงชั้นทางสังคมระดับต่ำ ทั้งทางด้านระดับการศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่มฯ นั่นคือ
 ส่วนมากจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา 4 และเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเพียง 1 - 3 กลุ่ม
 จากกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหมด 8 กลุ่ม ทั้งนี้เพราะประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านประกอบอาชีพหลัก
 ทางการเกษตร ทำนา - ทำไร่ ซึ่งอาชีพหลักนี้ให้ความสำคัญกับระดับศึกษาน้อยมาก
 เรียนจบเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น มิได้คำนึงถึงประโยชน์ของการศึกษามาใช้
 ในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพที่สมาชิกในสังคมชนบท
 เคยชินและคุ้นเคย ตั้งแต่อายุยังน้อยครอบครัวในชนบทผูกพันอยู่กับการเกษตร เพราะการ
 เกษตรสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกในสังคมได้อย่างสำคัญ

อาชีพทางการเกษตร เป็นอาชีพที่มีการประกอบการไม่ซับซ้อน ถ้ายทอดจาก
 บรรพบุรุษมายังลูกหลาน และปัจจัยในการผลิตคือ ที่ดิน ก็จะถ่ายทอดหรือโอนเป็นมรดก
 แก่ลูกหลาน ทุนในการดำเนินการไม่มากนัก จึงเป็นเหตุให้สมาชิกสังคมที่ประกอบอาชีพ
 การเกษตร ให้ความสำคัญกับระดับศึกษาน้อย จึงเรียนตามที่พระราชบัญญัติประม-
 ศึกษากำหนดไว้ (ในช่วงที่หัวหน้าครอบครัวที่เป็นตัวอย่างเรียนการศึกษภาคบังคับให้เรียน
 จบชั้นประถมศึกษา 4 ดังนั้น ในสังคมชนบทผู้ที่เรียนต่อในระดับสูงช่วงนั้นพบน้อยมาก ส่วน-
 มากที่เรียนต่อจะเป็นผู้ที่เรียนดี สอบชิงทุนของจังหวัดได้)

ในด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของหมู่บ้าน พบว่า ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่ม
 ฌาปนกิจของหมู่บ้าน เนื่องจากการเป็นสมาชิกกลุ่มนี้จะได้รับผลตอบแทนทุกคน และเสียค่า

ใช้จ่ายน้อย รองลงมาคือ การเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร นอกจากนั้นอาจจะมีกลุ่มที่ฝึกอบรมเพื่อป้องกันประเทศชาติ และกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกหมู่บ้านให้รับตำแหน่งที่มีเกียรติของหมู่บ้าน เช่น กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กรรมการวัดฯ ทั้งกลุ่มที่ฝึกฝนเพื่อป้องกันประเทศชาติและกรรมการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน มีสมาชิคน้อยมาก ส่วนมากจะเป็นสมาชิกกลุ่มที่ชาวบ้านคิดว่าตนเองจะได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับการที่เป็นสมาชิก

การที่ประชากรไปทำงานในตะวันออกกลาง มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ในลักษณะที่นำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ มาใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตเมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ที่ไปทำงานฯ ในลักษณะที่เลื่อนสถานภาพหรือบทบาท ตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคมของหมู่บ้านสูงขึ้นหรือต่ำกว่าเดิมก่อนไปทำงานฯ จึงทำให้ความแตกต่างทางสังคมของสมาชิกในสังคม ระหว่างผู้มี - ไม่มีประสบการณ์ฯ ไม่มากเพราะสมาชิกแต่ละคนก็ดำรงตำแหน่งทางสังคมเหมือนเดิม นอกจากนั้นการที่มีสมาชิกไปทำงานฯ แล้วกลับมาอยู่ในหมู่บ้านก็ไม่ทำให้เกิดตำแหน่งทางสังคมใหม่ ๆ สำหรับผู้มีประสบการณ์ฯ ที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างทางสังคมระหว่างผู้มี - ไม่มีประสบการณ์ฯ ได้

ผลกระทบต่อชุมชนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการที่มีประชากรไปทำงานฯ

ในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อชุมชนนั้น ศึกษาจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีประสบการณ์ฯ ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงในระดัครอบครัวยังของผู้มีประสบการณ์ฯ ในด้าน

แบบแผนค่าใช้จ่ายฯ ผู้มีประสบการณ์ฯ นำรายได้ที่ได้รับจากการไปทำงานฯ มาใช้จ่ายด้านการซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เครื่องไฟฟ้า กล้องถ่ายรูป ฯลฯ รองลงมา นำเงินฯ มาใช้จ่ายในครอบครัวด้านบริจาคเพื่อการกุศลและซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคของครอบครัว และประเด็นที่น่าสนใจ คือ พบว่ามีน้อยรายที่นำเงินฯ มาลงทุนซื้อสินค้าประเภททุนเพื่อการเกษตร เช่น ที่ดินเพื่อการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร

ภาวะหนี้สิน ผู้มีประสบการณ์ฯ ส่วนมากยังมีภาวะหนี้สินของครอบครัว ซึ่งเป็นหนี้สินด้านค่าใช้จ่ายประจำวันของครอบครัว หนี้ทางด้านการเกษตร หนี้ที่เกิดจากการไปทำงานในตะวันออกกลาง หนี้ด้านการค้า/ธุรกิจ และหนี้ทางการศึกษาของบุตร มากตามลำดับ หนี้สินเหล่านี้เกิดขึ้นหลังจากที่มีสมาชิกไปทำงานในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะหนี้ด้านค่าใช้จ่ายประจำวันเป็นหนี้รายเดือน ทั้งนี้เพราะผู้ที่ไปทำงานส่งเงินมาเป็นรายเดือนตามระบบธนาคาร สมาชิกของครอบครัวก็เบิกเงินเหล่านั้นมาชำระหนี้ของเดือนเก่า และเริ่มเป็นหนี้เดือนใหม่ต่อไป จนกระทั่งกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน ยังเป็นหนี้ด้านค่าใช้จ่ายประจำวันเป็นรายเดือน ทั้งนี้ไม่ได้รับเงินเป็นรายเดือนแต่ทางร้านค้าก็ให้เครดิต

ระคับรายได้ จากการที่ผู้มีประสบการณ์ฯ เคยได้รับรายได้จากการไปทำงานฯ มากกว่าที่ทำงานในเมืองไทยมาก ครอบครัวสามารถใช้จ่ายเงินมากขึ้นกว่าก่อนที่ไม่ได้ไปทำงานฯ ดังนั้น เมื่อเขากลับมาทำงานในหมู่บ้าน หรือนอกหมู่บ้านแต่ทำในประเทศไทย ได้รับรายได้ต่ำกว่าการทำงานในตะวันออกกลาง จึงทำให้ผู้ที่กลับจากการทำงานต้องพยายามรักษาสุขภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวตนเองไม่ให้ลดลงกว่าก่อนไปทำงานฯ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เขาต้องประกอบอาชีพรองเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว นอกจากนี้เมื่อถามความแตกต่างของรายได้ระหว่างก่อนและหลังไปทำงานฯ พบว่าไม่แตกต่างกัน

การเปลี่ยนอาชีพ อาชีพที่ผู้มีประสบการณ์ฯ ไปทำงานในตะวันออกกลางส่วนมากเป็นงานรับจ้างทั่วไป ทั้งเป็นช่างฝีมือและกรรมกรในงานก่อสร้าง แต่เมื่อคนเหล่านั้นกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน มักเปลี่ยนอาชีพเดิมที่เคยทำอยู่ในช่วงก่อนไปทำงานฯ และพบว่า ส่วนมากผู้ที่กลับจากทำงานฯ จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากเป็นอาชีพที่ทำงานอยู่ในหมู่บ้านไม่ต้องย้ายถิ่น และมีจ้างที่กลับมาทำงานรับจ้างทั่วไป ซึ่งผู้ที่กลับมาทำการเกษตรให้เหตุผลว่า ตัวเขาเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงในการทำงานมากกว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป แต่ก็เสี่ยงต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าในปีใดธรรมชาติผันผวน จะทำให้ผู้ที่ทำการเกษตรมีฐานะความเป็นอยู่แย่งลง หรือค่อนข้างซักสน แต่ก็ยังมีความหวังว่าอาจจะดีขึ้นในช่วงต่อไป นอกจากนี้บางคนกล่าวถึงการเปลี่ยนอาชีพโดยมีกิจการขนาดย่อม แต่ไม่มีความสามารถพอเพียงสำหรับงานที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญและประสบการณ์การทำงาน

จากผลการวิจัย เรื่องสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมเศรษฐกิจจะแสดงให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่มีประสบการณ์ฯ นั่นคือ ผู้ที่กลับจากการทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้านมักประกอบอาชีพทางการเกษตร มากกว่าอาชีพอื่น ๆ แต่เมื่อรูปแบบแผนค่าใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ นำมาใช้จ่ายค่านี้น้อยกว่าค่านอื่น ๆ อาจเป็นไปได้ที่ผู้ที่มีประสบการณ์มองว่าอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงมากกว่าอาชีพรับจ้างหรืออาชีพอื่น ๆ ในหมู่บ้าน (แต่น้อยกว่าอาชีพรับราชการหรืออาชีพที่ใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน) และเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมใช้ทุนในการดำเนินการไม่มากนัก การประกอบการไม่ซับซ้อน ประชากรคุ้นเคยต่ออาชีพเกษตร ถึงแม้ในปัจจุบันเกษตรกรอาจหันมาใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรกันมากขึ้น แต่ไม่นิยมลงทุนซื้อเครื่องมือใช้อย่างถาวรจะใช้วิธีเช่าเครื่องมือจากผู้เป็นเจ้าของโดยเสียค่าตอบแทนเป็นเงิน และผู้ที่กลับจากการทำงานฯ มาเป็นเกษตรกรในหมู่บ้านน้อยรายที่จะนำเงินมาลงทุนซื้อเทคโนโลยีทางการเกษตรแต่มีบางรายที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเรื่องภาวะหนี้สินของครอบครัว หลังจากไปทำงานในตะวันออกเฉียงกลางแล้ว เป็นหนี้สินที่เกิดจากการที่มีสมาชิกไปทำงานในตะวันออกเฉียงกลาง แล้วเจ้าหนี้เห็นว่า มีเครดิตจึงยอมให้เป็นหนี้ เช่น หนี้ที่พบมากคือ หนี้ค่าใช้จ่ายในครอบครัว เป็นหนี้รายเดือนคือ เมื่อสามีไปทำงานฯ จะส่งเงินมาให้ครอบครัวเป็นรายเดือนโดยผ่านระบบธนาคาร ดังนั้น ภรรยาของผู้ไปทำงานฯ จึงซื้อของเงินเชื่อกลับทางร้านค้า และเมื่อได้รับเงินจากสามีก็นำไปจ่ายหนี้กับร้านค้า ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายต่างพอใจในการปฏิบัติ เช่นนี้ เพราะทางร้านค้าก็ได้ลูกค้าประจำ ซึ่งทางร้านค้าบวกวราราคาที่คิดในระบบเงินเชื่อในการซื้อขาย ทางฝ่ายผู้ซื้อก็ได้รับความสะดวกไม่ต้องหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัวรอเงินจากสามีไปทำงานฯ เท่านั้น

นอกจากนั้นภาวะหนี้สินที่น่าสนใจคือ หนี้สินด้านการเกษตร พบมากรองจากหนี้สินเรื่องค่าใช้จ่ายของครอบครัว หนี้สินด้านการเกษตรส่วนมากเกษตรกรเป็นหนี้กับสหกรณ์การเกษตร และธนาคารเพื่อการเกษตร โดยที่หลังจากไปทำงานในตะวันออกเฉียงกลาง จะเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับซื้อที่ดินเพื่อการเกษตร เมื่อเขากลับมาอยู่ในหมู่บ้านจะเปลี่ยนอาชีพมาทำการเกษตร นอกจากทำนาแล้วยังทำไร่เพื่อการค้า ดังนั้น คนกลุ่มนี้ที่เปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกร แล้วนำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานมาลงทุนซื้อสินค้าประเภททุนเพื่อการเกษตร เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีทางการเกษตร คนกลุ่มนี้ส่วน

มากเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน พวกเขาทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ และปัจจุบันเป็นหนี้สหกรณ์ เพื่อนำมาลงทุนในการผลิต ผู้ที่กลับจากการไปทำงานในตะวันออกกลางกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วทำงานรับจ้างกันมากขึ้น และส่วนมากทำงานรับจ้างเป็นอาชีพรองของครอบครัว จึงทำให้เวลาในการประกอบอาชีพหลักลดลงกว่าช่วงก่อนไปทำงานฯ ย่อมหมายถึง การที่บุคคลนั้นเปลี่ยนค่านิยมในการทำงานจากการทำงานในสังคมเกษตรที่ไม่ได้คำนึงถึงชั่วโมงการทำงาน แรงงานทางการเกษตรเป็นแรงงานในครอบครัวหรือเครือญาติมาเป็นการทำงานที่ผูกพันอยู่กับค่าจ้าง แรงงานที่คิดค่าตอบแทนเป็นชั่วโมงของการทำงาน

การที่ประชากรในหมู่บ้านไปทำงานในตะวันออกกลาง มีอิทธิพลโดยตรงต่อครอบครัวของผู้ไปทำงานฯ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นกว่าก่อนไปทำงานฯ แต่ผลกระทบต่อชุมชนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านไม่ชัดเจน กล่าวคือ ไม่พบความแตกต่างจากชุมชนชนบทอื่นที่ไม่มีสมาชิกในหมู่บ้านเดินทางไปทำงานฯ โดยดูจากตัวแปรด้าน อาชีพ การศึกษา สมาชิกกลุ่มสังคม รายได้ สิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น ตัวแปรบางตัว เช่น อาชีพ การศึกษา และสมาชิกกลุ่มสังคม ที่ชี้ความไม่แตกต่างกันทางลักษณะการจับช่วงชั้น ระหว่างคนมี - ไม่มีประสบการณ์ฯ นั่นคือ ผู้มี - ไม่มีประสบการณ์ฯ ส่วนมากประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร จบการศึกษาระดับ ป.4 เป็นสมาชิกกลุ่มสังคม เพียง 1-3 กลุ่ม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะเห็นเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาทางด้านเศรษฐกิจเฉพาะครอบครัวผู้มีประสบการณ์ฯ ด้านรายได้และสิ่งของเครื่องใช้ แต่ผลที่จะเกิดขึ้นต่อการจัดระเบียบสังคม เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจเห็นได้ชัดเจนนัก

ผลการวิเคราะห์เรื่องผลกระทบต่อประเภทอาชีพของประชากรในหมู่บ้านมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น อาชีพ รับราชการ เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป ค้าขาย/บริการและรับจ้างงานเกษตรกรรม เป็นต้น แต่อาชีพที่กล่าวมาทั้งหมดก็เป็นอาชีพที่มีการโยกย้ายภายในและเป็นไปอย่างไม่ฉิว ประการหนึ่งเป็นอาชีพที่มีได้แตกต่างไปจากกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม จึงมีอาจที่จะพบเห็นการเปลี่ยนแปลงได้

ในการมองในเชิงการเลื่อนชั้นทางสังคม การเคลื่อนไหวเป็นเพียงการเคลื่อนไหว
ในแนวนอน เมื่อพิจารณาโครงสร้างสังคม ภายใต้การศึกษาเรื่องการจัดช่วงชั้นทาง
สังคม การเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงได้ภาพของการจำแนกบทบาทที่ไม่ต่าง
ไปจากชนบททั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย